

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET PEIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 16787/02)

PRESUDA

STRASBOURG

26. svibnja 2005.

*Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44.
§ 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.*

U predmetu Peić protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,

g. L.LOUCAIDES,

gđa F. TULKENS,

g. P. LORENZEN,

gđa N. VAJIĆ,

g. D. SPIELMANN,

g. S. E. JEBENS, *suci*,

i g. S. NIELSEN, *tajnik Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 3. svibnja 2005.,

donosi sljedeću presudu koja je donesena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 16787/02) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljani g. Ivan Peić ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 31. siječnja 2002. godine.

2. Hrvatsku su Vladu ("Vlada") zastupale njene zastupnice, gđa L. Lukina-Karajković, a potom gđa Š. Stažnik.

3. Dana 4. rujna 2003. godine Sud je odlučio o zahtjevu obavijestiti Vladu. Prema odredbama članka 29. stavka 3. Konvencije odlučio je istovremeno ispitati osnovanost i dopuštenost zahtjeva.

4. Dana 1. lipnja 2004. Vlada je podnijela dopunsko očitovanje o dopuštenosti zahtjeva. Nakon odluke Vijeća od 8. srpnja 2004. to je očitovanje uvršteno u spis i poslano podnositelju zahtjeva kako bi dao svoje primjedbe (pravilo 38. stavak 1). Podnositelj zahtjeva je odgovorio 10. rujna 2004.

ČINJENICE**I. OKOLNOSTI PREDMETA**

5. Podnositelj zahtjeva rođen je 1921. godine i živi u Novskoj, Hrvatska.

6. Tijekom Domovinskoga rata, pripadnici Hrvatske vojske zaplijenili su vozilo podnositelja zahtjeva.

7. Dana 24. siječnja 1994. podnositelj zahtjeva pokrenuo je građanski postupak pred Općinskim sudom u Zagrebu u kojem je od države tražio naknadu štete za svoje vozilo.

8. Dana 3. lipnja 1997. sud je donio djelomičnu presudu kojom je podnositelju zahtjeva dosudio naknadu štete.

9. Na to su se žalili i podnositelj zahtjeva i država. Dana 25. kolovoza 1998. Županijski sud u Zagrebu ukinuo je presudu i predmet vratio na ponovni postupak.

10. Dana 6. studenoga 1999. Sabor je donio Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima ("Zakon o dopunama iz 1999."). Dopunama tog propisa predviđeno je da se prekidaju svi postupci koji se vode protiv države radi naknade štete koju su počinili pripadnici hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj.

11. Dana 17. prosinca 1999. Općinski je sud u Zagrebu na temelju tog propisa prekinuo postupak. Dana 12. prosinca 2000. Županijski je sud u Zagrebu odbacio žalbu podnositelja zahtjeva protiv te odluke.

12. Dana 14. srpnja 2003. Sabor je donio novi propis o odgovornosti države za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata ("Zakon o odgovornosti za štetu iz 2003.").

13. Dana 11. studenoga 2003. postupak podnositelja zahtjeva je nastavljen u skladu s naprijed navedenim propisom. Postupak je još u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

14. Članak 184. (a) Zakona o dopunama iz 1999. (Zakon o dopunama Zakona o obveznim odnosima, *Narodne novine*, br. 112/1999) predviđa da se prekidaju svi postupci pokrenuti protiv države za naknadu štete koju su počinili pripadnici Hrvatske vojske i policije u obavljanju svoje službe tijekom Domovinskoga rata u Hrvatskoj od 7. kolovoza 1990. do 30. lipnja 1996.

15. Osim toga, Zakon o dopunama iz 1999. obvezao je Vladu da Saboru podnese poseban propis kojim bi se uredila odgovornost za naknadu te štete u roku od šest mjeseci od stupanja Zakona na snagu.

16. Zakon o odgovornosti za štetu iz 2003. (Zakon o odgovornosti Republike Hrvatske za štetu uzrokovanu od pripadnika hrvatskih oružanih i redarstvenih snaga tijekom Domovinskog rata, *Narodne novine*, br. 117/2003) uređuje uvjete pod kojima je država odgovorna za isplatu naknade štete koju su prouzročili pripadnici vojske i policije tijekom Domovinskoga rata. On predviđa i da se nastavljaju svi postupci prekinuti na temelju Zakona o dopunama iz 1999.

17. Mjerodavni dio članka 63. Ustavnoga zakona o Ustavnom sudu (Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 49/2002, "Zakon o Ustavnom sudu iz 2002.") glasi kako slijedi:

“(1) Ustavni sud će pokrenuti postupak po ustavnoj tužbi i prije no što je iscrpljen pravni put, u slučaju kad o pravima i obvezama stranke ili o sumnji ili optužbi kažnjivog djela nije u razumnom roku odlučio sud

(2) U odluci kojom usvaja ustavnu tužbu ... iz stavka 1. ovoga članka, Ustavni sud će nadležnom sudu odrediti rok za donošenje akta kojim će taj sud meritorno odlučiti

(3) U odluci iz stavka 2. ovoga članka Ustavni će sud odrediti primjerenu naknadu koja pripada podnositelju zbog povrede njegovog ustavnog prava Naknada se isplaćuje iz državnog proračuna u roku od tri mjeseca od dana podnošenja zahtjeva stranke za njezinu isplatu.”

18. Članak 29. stavak 1. Ustava (Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 41/2001) glasi kako slijedi:

"1. Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela."

19. Dana 24. ožujka 2004. Ustavni je sud donio odluku br. U-III-829/2004 u predmetu g. N. koji je ustavnu tužbu podnio na temelju članka 63. Zakona o Ustavnom sudu iz 2002., navodeći povredu članka 29. stavka 1. Ustava. Prigovorio je duljini postupka i pomanjkanju pristupa sudu jer je njegov postupak pred domaćim sudovima na dulje vrijeme prekinut na temelju zakona. U svojoj je odluci Ustavni sud utvrdio da je došlo do povrede ustavnog prava na suđenje u razumnom roku i ustavnog prava na pristup sudu. Naložio je dotičnome sudu da u roku od godinu dana donese odluku u predmetu g. N. kojemu je dodijelio i naknadu.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

20. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da nije imao pristup sudu jer je Općinski sud u Zagrebu prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama iz 1999. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

A. Dopuštenost

1. Sukladnost *ratione temporis*

21. Vlada smatra kako su domaće vlasti nadležne samo za događaje koji su se zbili nakon 5. studenoga 1997. kad je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku.

22. Sud bilježi kako je postupak podnositelja zahtjeva *de facto* prekinut 6. studenoga 1999 kad je Zakon o dopunama iz 1999. stupio na snagu. Na temelju toga Zakona o dopunama, Općinski sud u Zagrebu nije mogao nastaviti postupak. Formalnu odluku o prekidu postupka donio je 17. prosinca 1999. i postupak je nastavljen tek 11. studenoga 2003. na temelju Zakona o odgovornosti za štetu iz 2003. Iz toga slijedi da se situacija koja bila predmet prigovora podnositelja zahtjeva dogodila nakon ratifikacije Konvencije od strane Hrvatske 5. studenoga 1997. Sud je, prema tome, nadležan *ratione temporis* za ispitivanje zahtjeva u mjeri u kojoj se on tiče prekida postupka podnositelja zahtjeva nakon 5. studenoga 1997. Iz toga slijedi da se Vladin prigovor u vezi s time mora odbaciti.

2. Status žrtve podnositelja zahtjeva

23. Vlada je nadalje ustvrdila kako podnositelj zahtjeva ne može tvrditi da je žrtva u smislu članka 34. Konvencije jer je 14. srpnja 2003. Sabor donio Zakon o odgovornosti za štetu iz 2003. koji je predviđao da se nastavljaju postupci prekinuti na temelju Zakona o dopunama iz 1999.

24. Podnositelj zahtjeva nije se složio s Vladom.

25. Sud smatra kako status žrtve u slučaju podnositelja zahtjeva može ovisiti o naknadi dodijeljenoj na domaćoj razini na temelju činjenica kojima ona prigovara pred Sudom (vidi *Andersen v. Denmark*, br. 12860/87 i *Frederiksen and Others v. Denmark*, br. 12719/87, odluke Komisije od 3. svibnja 1988.; *Normann v. Denmark* (dec.), br. 44704/98, 14. lipnja 2001.; te *Jensen and Rasmussen v. Denmark* (dec.), br. 52620/99, 20. ožujka 2003.) i o tome jesu li domaće vlasti, izričito ili u biti, priznale povredu Konvencije. Tek kad su ta dva uvjeta ispunjena supsidijarna narav zaštitnoga mehanizma Konvencije sprječava ispitivanje zahtjeva (vidi presudu u predmetu *Eckle v. Germany* od 15. srpnja 1982., Serija A br. 51, str. 32, §§ 69 *et seq.*, te predmet *Jensen v. Denmark* (dec.), br. 48470/99, ECHR 2001-X).

26. U ovom je predmetu podnositelj zahtjeva bio lišen pristupa sudu oko četiri godine. To nije priznato niti jednom odlukom domaćih sudova, niti mu je dodijeljena ikakva naknada zbog navodne povrede.

27. U takvim okolnostima podnositelj zahtjeva može tvrditi da je žrtva povrede prava zajamčenih Konvencijom.

28. Vladin se prigovor, prema tome, mora odbaciti.

3. Iscrpljenje domaćih pravnih sredstava

29. Vlada je uz to pozvala Sud da zahtjev odbije zbog toga što podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva kako zahtijeva članak 35. stavak 1. Konvencije.

30. Vlada je dostavila presliku odluke Ustavnoga suda od 24. ožujka 2004. u kojoj je, u jednom sličnom predmetu, utvrđeno da je došlo do povrede prava na pristup sudu. Prema mišljenju Vlade, promjenom sudske prakse Ustavnoga suda stvoreno je novo domaće pravno sredstvo protiv navodnih povreda prava na pristup sudu.

31. Vlada je istaknula kako je postupak u predmetu podnositelja zahtjeva još u tijeku i kako on stoga može podnijeti ustavnu tužbu u skladu s novom sudskom praksom. Budući da ta sudska praksa Ustavnome sudu dopušta ne samo dodijeliti naknadu, već i utvrditi rok u kojem nadležni sud treba riješiti predmet, Vlada je ustvrdila kako to predstavlja djelotvorno pravno sredstvo i kako bi Sud trebao napraviti izuzetak od općeg pravila koje se odnosi na iscrpljenje domaćih pravnih sredstava.

32. Podnositelj zahtjeva je osporio taj stav. Naveo je kako je svoj zahtjev podnio Sudu prije promjene sudske prakse Ustavnoga suda.

33. Sud podsjeća kako se, u svjetlu nove sudske prakse na koju se poziva Vlada, tužba Ustavnome sudu može, kad je riječ o pitanjima pristupa sudu, smatrati djelotvornim pravnim sredstvom koje je potrebno iscrpiti prije obraćanja Sudu u svim zahtjevima podnesenim nakon prve odluke kojom se utvrdila ta nova praksa (vidi predmet *Pikić v. Croatia*, br. 16552/02, § 29, 18. siječnja 2005.). Međutim, Sud je utvrdio i kako nema posebnih okolnosti koje bi opravdale odstupanje od općeg pravila koje se odnosi na neiscrpljenje u odnosu na zahtjeve podnesene prije pojave nove sudske prakse (vidi naprijed citiranu presudu *Pikić*, § 32). Sud ne vidi razloga zbog kojeg bi odstupio od tog zaključka.

34. U ovom predmetu zahtjev je podnesen Sudu 31. siječnja 2002., a novo je domaće pravno sredstvo postalo raspoloživo tek 24. ožujka 2004.

35. Vladin se prigovor, prema tome, mora odbaciti.

4. Zaključak

36. Sud nadalje smatra kako ovaj zahtjev postavlja pravna pitanja koja su u dovoljnoj mjeri ozbiljna da odlučivanje o njemu ovisi o ispitivanju osnovanosti, s time da nije utvrđena nikakva druga osnova s koje bi ga se moglo proglasiti nedopuštenim. Sud stoga zahtjev proglašava dopuštenim.

B. Dopuštenost

37. Vlada je ustvrdila kako je podnositelj zahtjeva imao pristup sudu budući da je pokrenuo građanski postupak za naknadu štete pred Općinskim sudom u Zagrebu. Činjenica da je sud prekinuo postupak na temelju Zakona o dopunama iz 1999. nije utjecala na pravo podnositelja zahtjeva na pristup sudu jer je postupak prekinut tek privremeno, do donošenja novoga propisa. Donošenjem Zakona o odgovornosti za štetu iz 2003. podnositelju zahtjeva omogućen je pristup sudu.

38. Vlada je priznala da su od donošenja Zakona o dopunama iz 1999. do donošenja Zakona o odgovornosti za štetu iz 2003. prošle četiri godine. Međutim, istaknula je kako je to razdoblje znatno kraće nego u predmetu *Kutić* u kojem je Sud utvrdio povredu prava

podnositelja zahtjeva na pristup sudu (vidi predmet *Kutić v. Croatia*, br. 48778/99, ECHR 2002-II).

39. Podnositelj zahtjeva osporio je te stavove. On je ustvrdio kako mu je zbog nedonošenja novoga propisa u utvrđenom roku država onemogućila dobiti naknadu za svoje vozilo.

40. Sud ponavlja kako je u članak 6. stavak 1. Konvencije ugrađeno "pravo na sud", a jedan vid toga prava je pravo na pristup, to jest pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima (vidi presudu u predmetu *Golder v. the United Kingdom* od 21. veljače 1975., Serija A br. 18., str. 13-18, §§ 28-36).

41. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijegati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po sâmoj svojoj naravi zahtjeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju zahtjeva iz Konvencije donosi Sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sâma bît prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavkom 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi presudu u predmetu *Stubbings and Others v. the United Kingdom* od 22. listopada 1996., *Reports* 1996-IV, § 50).

42. Sud nadalje naglašava kako je u predmetima *Kutić* i *Multiplex* utvrdio povredu prava podnositelja zahtjeva na pristup sudu prema članku 6. stavku 1. Konvencije, zbog toga što mu je, zbog intervencije zakonodavca, uskraćena svaka mogućnost da sud o njegovom zahtjevu odlučuje kroz dulje razdoblje (vidi naprijed citirani predmet *Kutić v. Croatia*, § 33 i predmet *Multiplex v. Croatia*, br. 58112/00, § 55, 10. srpnja 2003.).

43. U ovome je predmetu postupak *de facto* prekinut od 6. studenoga 1999. kad je donesen Zakon o dopunama iz 1999. Zbog tog Zakona Općinski sud u Zagrebu nije mogao nastaviti s ispitivanjem tužbenoga zahtjeva podnositelja zahtjeva barem do srpnja 2003. kad je donesen novi propis.

44. Sud smatra, u skladu sa svojom sudskom praksom (vidi naprijed citirani predmet *Multiplex v. Croatia*; te predmet *Aćimović v. Croatia*, br. 61237/00, ECHR 2003-XI), kako činjenica da je podnositelj zahtjeva kroz dulje razdoblje zakonom bio spriječen u tome da o njegovom zahtjevu građanske naravi odluče domaći sudovi predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

43. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

46. Podnositelj zahtjeva je zatražio oko 14.000 eura (EUR) na ime materijalne i nematerijalne štete.

47. Vlada je smatrala kako je iznos koji podnositelj zahtjeva traži pretjeran. Od Suda je zatražila da, ako utvrdi povredu, pravednu naknadu ocijeni na temelju svoje sudske prakse u sličnim predmetima.

48. Sud ne nalazi nikakve uzročne veze između povrede koja je predmet prigovora i navodne materijalne štete. Osobito, posao Suda nije nagađati kakav bi bio ishod postupka da je on bio u skladu sa zahtjevima iz članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi, *inter alia*, predmet *Göçer v. the Netherlands*, br. 51392/99, § 37, 3. listopada 2002.). Stoga se ne dodjeljuje naknada materijalne štete.

49. Ipak, Sud nalazi kako je podnositelj zahtjeva pretrpio nematerijalnu štetu koja se ne može nadoknaditi sâmim utvrđenjem povrede. Temeljeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi i uzimajući u obzir okolnosti predmeta, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 4.000 EUR kao naknadu nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

50. Podnositelj zahtjeva je ukupno zatražio oko 500 EUR za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima, kao i one nastale pred Sudom.

51. Vlada je osporila taj zahtjev.

52. Sud ponavlja kako se naknada troškova i izdataka može dodijeliti samo u mjeri u kojoj ih je podnositelj zahtjeva stvarno i neophodno pretrpio, te ako je njihova visina razumna (vidi predmet *Iatridis v. Greece* (pravedna naknada) [GC], br. 31107/96, § 54, ECHR 2000-XI). U ovome predmetu, na temelju informacija koje posjeduje i naprijed navedenih kriterija, Sud primjećuje kako ništa u spisu ne ukazuje na to da je podnositelj zahtjeva zbog pomanjkanja pristupa sudu u domaćim postupcima pretrpio ikakve dodatne troškove i izdatke. Što se tiče troškova i izdataka nastalih u postupku pred Sudom, Sud podnositelju zahtjeva dodjeljuje 500 EUR, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati na taj iznos (vidi naprijed citirani predmet *Multiplex v. Croatia*, § 65).

C. Zatezna kamata

53. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *proglašava* zahtjev dopuštenim;

2. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;

3. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti sljedeće iznose koje treba preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja;

(i) 4.000 EUR (četiri tisuće eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) 500 EUR (petsto eura) na ime troškova i izdataka; i

(iii) sve poreze koje bude potrebno zaračunati na naprijed navedene iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećana za tri postotna boda;

4. *odbija* ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 26. svibnja 2005. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Tajnik

Christos ROZAKIS
Predsjednik